

نظام حسابداری و گزارشگری مالی مغولستان

دکتر محسن خوش‌طینت
عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی
ناهد محمدی و یحیی شیری
دانشجویان کارشناسی ارشد حسابداری

جغرافیای تاریخی

کشور مغولستان زادگاه و خاستگاه قوم مغول می‌باشد که از دیرباز میان سرزمین‌های آسیایی نمادی از خشونت و خونریزی بوده‌اند. نخستین مردمانی که از مغولستان برخاستند و کشورهای چندی را به ویرانی کشیدند، هون‌ها به رهبری آتیل (Atila) بودند. مغول‌ها بیش از هر کشوری به چین دست‌درازی می‌کردند و امپراتوران چین برای آسایش از دست آنها، دست به ساخت دیوار چین زدند. بزرگ‌ترین رهبر تاریخی مغول‌ها، چنگیزخان بود که توانست قبیله‌های مغول را یکپارچه سازد و رقیبان را نابود گرداند. وی نخست چین را فتح کرد و آن‌گاه به ایران و اروپا تاخت و خونریزی‌های بسیار پدید آورد. فرزندان او نیز تا سال‌ها، فتوحات نیای خود را پی می‌گرفتند. پس از چنگیز و فرزندان، سرزمین مغولستان گمنام ماند.

جغرافیای انسانی

جمعیت مغولستان طی آمار ژوئیه سال ۲۰۰۶، با نرخ رشد ۱/۴۶٪، بالغ بر ۲,۸۳۲,۰۰۰ نفر می‌باشد، در حالی که جمعیت آن طی آمار در سال ۱۹۹۸، ۲,۴۱۳,۰۰۰ نفر بوده

جغرافیای عمومی

کشور مغولستان (Mongolia) در شمال آسیا، بین چین و روسیه واقع شده و پایتخت آن شهر اولان باتور (Ulan Bator) است. وسعت مغولستان در مجموع ۱,۵۶۴,۱۱۶ کیلومتر مربع می‌باشد و فاقد خط ساحلی است. کل طول خط مرزی مغولستان ۸,۲۲۰ کیلومتر است که بیشترین طول خط مرزی آن ۴,۶۷۷ کیلومتر با چین و ۳,۵۴۳ کیلومتر با روسیه است.

از لحاظ آب‌وهوایی، مغولستان دارای آب و هوای بیابانی است. قسمت اعظم این سرزمین از یک فلات با ارتفاع ۱,۵۰۰ متر که چمنزاری غیرقابل کشت به‌شمار می‌رود، تشکیل شده است. در شمال کشور، کوه‌هایی با ارتفاع ۴,۲۳۱ متر مرز مشترک با روسیه را به‌وجود آورده‌اند. در قسمت جنوبی این کشور، صحرای گبی (Gabi) گسترده شده است، قسمت‌های شمالی و غربی آن را نیز کوه‌ها پوشانیده‌اند. اکثر مناطق این کشور تابستان‌های گرم و زمستان‌های سرد و خشک دارند، به‌گونه‌ای که اولان باتور از سردترین پایتخت‌های جهان است، کشور مغولستان به ۲۱ استان و ۳۱۵ بخش تقسیم شده است.

است. از مهم‌ترین منابع معدنی این کشور می‌توان به ذخایر نفت، زغال‌سنگ، لیگنیت، اورانیوم، مس، مولیبدن، تنگستن، فسفات، قلع، نیکل، روی، فلورسپار، طلا، نقره، آهن، تلوریوم، ژئیس و نمک اشاره نمود.

از مهم‌ترین صنایع کشور مغولستان نیز می‌توان از مصالح ساختمانی، معدنکاری (زغال‌سنگ، مس، مولیبدن، تنگستن، قلع، فلورسپار و طلا)، نفت، مواد غذایی، تولید فیبر طبیعی و ترمه نام برد.

صادرات محصولات مغولستان

صادرات محصولات مغولستان در سال ۲۰۰۵، ۸۵۲ میلیون دلار بوده که از جمله مهم‌ترین آنها می‌توان به مس، لباس، احشام، پشم، پوست، فلورسپار و دیگر غیرفلزات اشاره نمود که عمدتاً به کشورهای چین (۱/۴۸٪)، امریکا (۲/۱۴٪)، انگلستان (۳/۸٪)، کره جنوبی (۲/۶٪) صادر شده است.

واردات مغولستان

از جمله مهم‌ترین اقلام صادراتی به مغولستان می‌توان به مواد سوختی، تجهیزات و ماشین‌آلات، اتومبیل، مواد غذایی، کالاهای مصرفی صنعتی، شکر، چای و مواد شیمیایی اشاره نمود که عمدتاً از کشورهای روسیه (۵/۳۴٪)، چین (۴/۲۷٪)، ژاپن (۷/۱٪) و کره جنوبی (۳/۵٪) وارد می‌شود.

تاریخچه حسابداری مغولستان

به‌رغم برخی پیشرفت‌های اقتصادی مهم در مغولستان - مانند مطرح نمودن پول کاغذی در سال ۱۳۰۰ میلادی توسط کوبلان‌خان (Kublai Khan) در کل جهان - این کشور هیچ مبنا و اساس مناسب حسابداری تا قبل از سال ۱۹۲۲ (زمانی که مغولستان نظام کمونیستی را پذیرفت) نداشت. تحقیقی در سال ۱۹۲۰ در مورد اهمیت و ضرورت حرفه‌های مختلف در مغولستان صورت گرفت. در رده‌بندی به‌دست آمده، حسابداری در میان ۹۲ حرفه موجود در مغولستان، در جایگاه نودویکم قرار گرفت. مغولستان به موازات شوروی سابق و در خلال سال‌های ۱۹۲۰ تا ۱۹۳۰ توانست به‌تدریج نظام حسابداری مناسبی را مستقر نماید.

است. از لحاظ توزیع سنی، ۲۷/۹٪ جمعیت را افراد کمتر از ۱۴ سال، ۸۷/۰۳٪ را افراد ۱۴ تا ۶۴ سال و ۳/۷٪ جمعیت را افراد بالاتر از ۶۴ سال تشکیل داده‌اند. حدود ۹۴/۹ درصد مردم مغولستان دارای نژاد مغولی، عمدتاً خالخا، (Khalkha)، ۵ درصد ترکی خازه (Kazakh) و بقیه (۱/۰ درصد) از نژادهای دیگر همچون چینی و روسی می‌باشند. نرخ مهاجرت در سال ۲۰۰۶، صفر بوده است. مذهب حدود ۵۰ درصد مردم مغولستان بودایی، ۴۰ درصد بی‌دین، ۶ درصد شمانتیست (Shamanist) و مسیحی و ۴ درصد مسلمان می‌باشد.

زبان رسمی ۹۰ درصد مردم مغولستان، خالخا-مغولی است ولیکن به زبان‌های ترکی و روسی نیز تکلم می‌کنند. نرخ بیکاری در این کشور در سال ۲۰۰۴ در حدود ۶/۷٪ بوده است. از جمعیت مشغول به کار در این کشور، ۴۲٪ در بخش زراعت، ۴۲٪ در بخش معدن، ۴ درصد در بخش تجارت، ۶ درصد در بخش تولید و ۶ درصد در بخش خدمات مشغول به فعالیت هستند. ۳۶/۱٪ مردم این کشور زیر خط فقر به‌سر می‌برند.

جغرافیای سیاسی

حکومت کشور مغولستان از نوع جمهوری پارلمانی است. قانون اساسی موجود در ۱۲ فوریه سال ۱۹۹۲ تدوین شده است. این کشور در ۱۱ ژوئیه سال ۱۹۲۱ از کشور فرانسه استقلال یافت و روز ملی آنها ۱۱ ژوئیه است.

اقتصاد

اقتصاد مغولستان عمدتاً بر پایه کشاورزی بوده و صادرات آن شامل گندم، جو، سبزیجات، سیب‌زمینی، بز، گوسفند، گاو، شتر و اسب است.

نرخ رشد واقعی تولیدات صنعتی در کشور مغولستان در سال ۲۰۰۵، ۴/۱٪ و نرخ رشد واقعی تولید کالاها ۷/۵٪ است که تولید انواع کالاها در این سال، ۲۰/۶٪ در بخش کشاورزی، ۲۱/۴٪ در بخش صنعت و ۵۸٪ در بخش خدمات می‌باشد. نرخ تورم مغولستان در سال ۲۰۰۵، ۹/۵٪ قدرت خرید سالیانه ۵/۷۸۱ هزار میلیارد دلار و بودجه اختصاصی کشور ۷۰۲ میلیون دلار بوده است. واحد پول کشور جمهوری مغولستان، تاگریک (Togrog/Tugrik)

حسابداری مصوب سال ۱۹۹۳ تشکیل شد. این انجمن مسئول برگزاری آزمون‌های حسابداران خبره^۳ است.

۳- انجمن ملی حسابداران خبره^۴ تشکیل شد.

سال ۱۹۹۶

انجمن حسابداران خبره مغولستان^۵ تشکیل شد و اعضای انجمن ملی حسابداران خبره را جذب نمود.

سال ۱۹۹۷

در این سال، قانون حسابداری فرایند دریافت عنوان «حسابدار خبره» را مشکل نمود. همچنین، ماهیت وجود انجمن حسابداران خبره مغولستان را به رسمیت شناخت و الزامات حسابرسی را برای واحدهای تجاری و موسسات ایالت مالک^۶ مقرر نمود. قانون حسابداری در سال ۱۹۹۷، به کارگیری استانداردهای بین‌المللی حسابرسی را در فرایند حسابرسی الزامی نمود.

سال ۲۰۰۰

۱- در سال ۲۰۰۰، انجمن حسابداران خبره مغولستان به عضویت اتحادیه حسابداران آسیا و حوزه اقیانوس آرام^۷ در آمد.

۲- انجمن حسابداران خبره مغولستان، طبق آماری اعلام نمود که تنها ۵۰۰ شرکت از ۳۰،۰۰۰ شرکت مغولستانی، به‌طور کامل استانداردهای بین‌المللی حسابداری را رعایت می‌کنند.

صلاحیت‌های حسابداران خبره

در مغولستان، کسانی که تمام شرایط زیر را داشته باشند به عنوان حسابدار خبره پذیرفته می‌شوند:

۱- در آزمون حسابداران خبره پذیرفته شوند،

۲- دو سال یا بیشتر سابقه کار حسابداری داشته باشند، و

۳- دوره‌های آموزشی لازم را گذرانده باشند.

آزمون حسابداران خبره توسط هیئت حسابرسی و حسابداران خبره، به صورت یک بار در سال و گاهی اوقات بیشتر از یک بار در سال برگزار می‌شود.

نظام حسابداری مغولستان

قوانین و مقررات حاکم

قانون حسابداری سال ۱۹۹۳ توسط وزارت اقتصاد و دارایی^۸ اجرا می‌شود. این قانون، شرکت‌ها را ملزم به

نظام حسابداری شوروی سابق، اطلاعات مورد نیاز برنامه‌ریزی مرکزی که عمدتاً اطلاعات مالی و آماری بودند را مهیا می‌نمود. نظام حسابداری موجود بر متحدالشکل بودن اطلاعات تاکید داشت به گونه‌ای که اطلاعات در صنایع و بخش‌های مختلف قابل مقایسه باشند. در سال ۱۹۹۰، مغولستان سیستم کمونیستی را رها نمود و به این ترتیب از نظر الزامات حسابداری نیز در موقعیتی مشابه با سایر مناطق شوروی سابق قرار گرفت. نظام حسابداری شوروی سابق مبنا و ساختار مناسبی به شرح زیر برای حسابداری مغولستان فراهم نمود:

- ۱- مفاهیمی مانند مبنای تعهدی و ثبت دوطرفه در حسابداری مغولستان مطرح گردید، و
- ۲- به تعداد زیادی از دفترداران مفاهیم حسابداری آموزش داده شد و به این ترتیب، آنها دانش حسابداری مناسبی را کسب نمودند.

مسائل و واکنش‌ها از سال ۱۹۹۰

در طول دهه ۱۹۹۰، مغولستان به پیشرفت‌های مهمی در زمینه حرفه حسابداری دست یافت و مردم به نقش مهم حسابداری برای حرکت به سمت اقتصاد بازار پی بردند. در آن زمان، تعداد دفترداران در مغولستان بسیار زیاد بود، اما هیچ حسابدار خبره‌ای در آنجا وجود نداشت. اطلاعات مالی در مورد عملکرد و موقعیت شرکت‌ها به‌طور آشکارا در دسترس عموم قرار نداشت و اطلاعات مالی موجود نیز براساس استانداردی مشخص و در راستای تامین نیازهای سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان نبود. سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان در مورد این‌که چه اطلاعاتی را باید تقاضا نمایند، آگاهی نداشتند و صورت‌های مالی که تهیه می‌شد، معتبر نبود و حسابرسی نمی‌شد. خلاصه‌ای از تحولات مهم در زمینه حسابداری در دهه ۱۹۹۰ به شرح زیر است:

سال ۱۹۹۳

۱- در این سال، قانون حسابداری^۱ که زمینه‌ساز الزامات و روش‌هایی برای حسابداری و حسابرسی شرکت‌ها بود، تصویب شد. قانون حسابداری مصوب سال ۱۹۹۳، شرکت‌ها را ملزم به پیروی از استانداردهای بین‌المللی حسابداری می‌نمود.

۲- انجمن حرفه‌ای حسابداری مغولستان^۲ تحت قانون

صورت‌های مالی سالانه حسابرسی شده نیز باید برای سال مالی منتهی به ۳۱ دسامبر تهیه و تا ۱۰ فوریه سال مالی بعد و یا به عبارتی تا ۴۱ روز بعد از پایان سال مالی ارائه و منتشر شود. شرکت‌هایی که صورت‌های مالی تلفیقی تهیه می‌کنند، باید گزارش‌های فصلی را تا ۲۵ روز بعد از پایان دوره سه‌ماهه و صورت‌های مالی سالانه را نیز باید تا ۲۵ فوریه سال مالی بعد آماده و ارائه نمایند. شرکت‌های دولتی باید صورت‌های مالی خود را در پایان هر ماه، هر فصل، هر سال مالی و همچنین چنانچه در قانون بودجه^{۱۱} دوره زمانی دیگری نیز اعلام شده باشد، تهیه و منتشر نمایند.

اصول حسابداری

در قانون حسابداری مغولستان، موارد زیر به عنوان اصول حسابداری معرفی شده است:

- ۱- صورت‌های مالی سازمان‌ها و شرکت‌ها باید مطابق با استانداردهای بین‌المللی حسابداری باشد،
- ۲- صورت‌های مالی باید براساس مدارک منصفانه و درست باشد،
- ۳- صورت‌های مالی باید ساده و قابل فهم باشد،
- ۴- اطلاعات موجود در صورت‌های مالی به نحوی تهیه و ارائه شود که قابلیت مقایسه با اطلاعات سال‌های قبل و سال آینده را داشته باشد، و
- ۵- واحد تجاری باید دارای تداوم فعالیت باشد.

مبنای حسابداری

شرکت‌ها و موسسات باید صورت‌های مالی خود را براساس مبنای تعهدی تهیه نمایند. به هیئت اجرایی مرکزی ایالت^{۱۲}، اجازه استفاده از مبنای نقدی نیز داده شده است. اما چنانچه از مبنای نقدی در ضبط و ثبت رویدادها استفاده شود، در تهیه صورت‌های مالی در پایان سال مالی باید از مبنای تعهدی استفاده گردد.

استانداردهای حسابداری مغولستان

استانداردهای حسابداری مغولستان بخشی از نظام یکپارچه و واحد شوروی سابق می‌باشد و زیربنای و پایه‌های حسابداری و شکل‌های گزارشگری برآن اساس شکل گرفته‌اند. براساس قانون حسابداری سال ۱۹۹۳، استانداردهای

نگهداری مدارک و دفاتر حسابداری نموده است. همچنین، قانون مذکور وزیر دارایی و اقتصاد را مسئول استقرار مقررات حرفه‌ای حسابداری در مغولستان نموده است. در قانون حسابداری، رعایت الزامات گزارشگری مالی مطرح شده است. همچنین در قانون حسابداری مذکور اعلام شده است که تصویب استانداردهای حسابداری باید به تصویب وزیر دارایی و اقتصاد^۹ برسد.

مدیریت دارایی و نظام‌های کنترل داخلی

قانون حسابداری سال ۱۹۹۳ به همراه مقررات وزارت دارایی و اقتصاد، در مجموع ضوابطی را برای مدیریت دارایی‌ها و همچنین روش‌هایی را برای کنترل داخلی معرفی نموده است. براساس این الزامات، شرکت‌ها باید دارایی‌هایشان را در دفترهای استاندارد که عموماً شامل تاریخ خرید، وضعیت دارایی و گروه دارایی می‌باشد، ثبت کنند. در بسیاری از موارد، دارایی‌های ثابت با دارایی‌های مصرفی، موجودی‌ها و ابزارآلات ترکیب می‌شوند.

الزامات گزارشگری مالی

همان‌طور که عنوان شد، قانون حسابداری شرکت‌ها را ملزم به رعایت استانداردهای بین‌المللی حسابداری نموده است. در کنار این قانون، مقررات و رهنمودهای گزارشگری منتشر شده توسط وزارت دارایی و اقتصاد نیز مورد استفاده قرار می‌گیرند که در بسیاری از موارد، دربرگیرنده ملاحظات مالیاتی می‌باشند. البته، رهنمودهای فوق نیز در راستای رعایت استانداردهای بین‌المللی می‌باشند، ولی با این وجود، رهنمودهای مذکور موجب آشفتگی اطلاعات مالی شده است. قانون حسابداری، شرکت‌ها را ملزم به تهیه صورت‌های مالی زیر نموده است:

- ترازنامه،
- صورت سودوزیان،
- صورت تغییرات در حقوق مالکان،
- صورت جریان‌های نقدی، و
- یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی.

صورت‌های مالی فوق باید در فواصل زمانی سه‌ماهه و همچنین در پایان سال مالی تهیه شوند. شرکت‌ها باید صورت‌های مالی سه‌ماهه را تا ۲۰ روز بعد از پایان دوره سه‌ماهه به دایره عمومی سازمان مالیاتی^{۱۰} ارائه کنند.

تحت قانون سال ۱۹۹۳، دایره حسابداری وزارت دارایی و اقتصاد مسئول توسعه استانداردهای حسابداری است و این نهاد، استانداردها را براساس مقررات ترویج می‌دهد.

قوانین حاکم و مقررات

وزارت دارایی و اقتصاد، قانون حسابرسی را در سال ۱۹۹۷ و با کمک موسسه ارتور اندرسن (Arthur Andersen) تدوین کرده است. اجرای قانون حسابرسی سال ۱۹۹۷ توسط وزارت دارایی و اقتصاد و شورای حرفه‌ای حسابداری مغولستان هدایت و سرپرستی می‌شود. در این قانون، مواردی از قبیل اصول حسابرسی، فرایند ثبت شرکت‌های حسابرسی و همچنین فرایند اهدای عنوان حسابدار خبره، توضیح داده شده است.

استانداردهای حسابرسی

قانون حسابرسی سال ۱۹۹۷، ملزم نموده است که حسابرسان استانداردهای بین‌المللی حسابرسی را به کار گیرند. در نتیجه، استانداردهای حسابرسی مغولستان منطبق بر استانداردهای بین‌المللی حسابرسی می‌باشد.

الزامات حسابرسی

ماده هفت قانون حسابرسی سال ۱۹۹۷، شخصیت‌های زیر را ملزم نموده تا صورت‌های مالی سالانه خویش را حسابرسی نمایند:

- بانک‌ها،
- شرکت‌های بیمه‌ای،
- سایر موسسات مالی،
- شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار،
- شرکت‌هایی که قرار است وارد بورس اوراق بهادار شوند، و
- شرکت‌هایی با حداقل ۳۰ میلیون تاگریک سرمایه (۳۰,۰۰۰ دلار).

صلاحیت‌های لازم برای اجرای حسابرسی

قانون حسابرسی سال ۱۹۹۷ الزام نموده است که تنها شرکت‌هایی که دارای گواهی‌نامه انجام فرایند حسابرسی هستند، می‌توانند فرایند حسابرسی را انجام دهند. وزارت دارایی و اقتصاد به عنوان نهاد رسمی اهداکننده گواهی‌نامه به شرکت‌های حسابرسی شناخته شده است و برای اهدای

حسابداری بخش خصوصی باید منطبق بر استانداردهای بین‌المللی حسابداری باشد. پاره‌ای از تفاوت‌ها بین استانداردهای حسابداری مغولستان و استانداردهای بین‌المللی حسابداری به شرح زیر است:

- در مورد استاندارد بین‌المللی شماره ۲ مربوط به موجودی کالا، تنها روش پذیرفته شده روش میانگین موزون است،
- برای محاسبه استهلاک، تنها روش خط مستقیم پذیرفته شده است.

در استانداردهای حسابداری مغولستان، برای موارد زیر استانداردی تدوین نشده است:

تحقیق و توسعه، تغییر در رویه‌های حسابداری، تغییر در برآوردهای حسابداری، عملیات متوقف شده، گزارشگری بخش‌ها، اجاره سرمایه‌ای و مزایای کارکنان.

حسابرسی

حسابرسی در گذشته و در شوروی سابق که شامل مغولستان نیز می‌شد، بیشتر ماهیت یک نوع سندرسی داشت. یعنی مانده نهایی دفاتر را با اسناد و مدارک پشتوانه آنها مقایسه می‌نمودند و مغایرت‌ها را پیگیری می‌کردند. انجام این نوع سندرسی عموماً توسط حسابداران شرکت دیگری که دارای فعالیت مشابه بودند، صورت می‌گرفت. سابقه حسابرسی به معنای عام آن در مغولستان، نزدیک به ۱۰ سال می‌باشد.

سه سازمان به شرح زیر در توسعه استانداردهای حسابداری بخش خصوصی سهیم هستند: دایره حسابداری وزارت دارایی و اقتصاد^{۱۳}، شورای حسابداری حرفه‌ای مغولستان و انجمن حسابداران خبره مغولستان. مسئولیت‌های این سازمان‌ها را می‌توان چنین خلاصه نمود که انجمن حسابداران خبره مغولستان، به‌طور رسمی درگیر فرایند تدوین استاندارد نمی‌باشد، اما با تشکیل کمیته حسابداری، پیشنهادهایی را برای بهبود و توسعه استانداردهای حسابداری آماده و مهیا و اطلاعاتی را در مسورد استانداردهای حسابداری، برای واحدها و شخصیت‌های تجاری منتشر می‌نماید.

تحت قانون حسابرسی سال ۱۹۹۷، شورای حسابداری حرفه‌ای مغولستان مسئول ارائه پیشنهاد برای بهبود استانداردهای حسابداری و ارائه این پیشنهادها به وزارت دارایی و اقتصاد می‌باشد.

پی‌نوشت‌ها:

- 1- Accounting Law
- 2- Mongolian Professional Accounting Council (MPAC)
- 3- Certified Public Accountant (CPA)
- 4- National Association of CPAs
- 5- The Mongolian Institute of Certified Public Accountants (MICPA)
- 6- State-Owned
- 7- Confederation of Asian and Pacific Accountants (CAPA)
- 8- Ministry of Finance and Economy (MOFE)
- 9- Ministry for Finance and Economy
- 10- General Department of National Taxation
- 11- Budget Law
- 12- Administrative Body on Finance and Accounting
- 13- Accounting Division of the Ministry of Finance and Economy (MOFE)
- 14- State Audit Board (SAB)
- 15- Asian Association of Supreme Audit Institutions (ASOSAI)
- 16- Mongolian Entrepreneur Naidansurengiin Zolzhangal
- 17- Mongolian Stock Exchange Commission

گواهی‌نامه واجد شرایط بودن، پیشنهادهای انجمن حرفه‌ای حسابداری مغولستان را مدنظر قرار می‌دهد. اعضای موسسات حسابرسی باید جزء حسابداران خبره باشند.

هیئت حسابرسی دولتی^{۱۴}

هیئت حسابرسی دولتی، نهاد مسئول برای انجام فرایند حسابرسی در بخش عمومی است. این هیئت عالی‌ترین انجمن حسابرسی مغولستان می‌باشد که در سال ۱۹۹۵ تشکیل شده است. در ژوئیه ۱۹۹۶، هیئت حسابرسی دولتی به انجمن عالی موسسات حسابرسی آسیا^{۱۵} پیوست. وظایف اصلی هیئت حسابرسی دولتی شامل بازبینی و ارزیابی تخصیص بودجه، مخارج دولتی، ذخیره اموال دولتی، کمک‌های بین‌المللی و وام‌ها و رفتار حرفه‌ای ماموران عمومی با درجه‌بندی بالا می‌باشد. رئیس هیئت مدیره مرجع مذکور و هشت عضو ارشد آن، به‌طور مستقیم به پارلمان گزارش می‌کنند.

بورس سهام مغولستان

بورس سهام مغولستان که در اولان باتور واقع شده است، تنها بازار اوراق بهادار کشور مغولستان می‌باشد که در ژانویه سال ۱۹۹۱ توسط زورژالجال نایدانسورنینگ^{۱۶} مغول تاسیس شد. این بازار، کوچک‌ترین بازار مبادله اوراق بهادار جهان می‌باشد (آمار سال ۲۰۰۷). نهاد ناظر بر بازار اوراق بهادار، کمیسیون بورس اوراق بهادار مغولستان^{۱۷} می‌باشد. بازار ثانویه اوراق بهادار، در سال ۱۹۹۵ برای مبادله هر دو نوع اوراق بهادار داخلی و خارجی گشایش یافت. در بازار اوراق بهادار مغولستان، اوراق قرضه دولتی بخش عمده و مهم مبادلات را شامل شده و مبادله سهام نسبت به اوراق قرضه دولتی بسیار اندک و محدود می‌باشد. پیش از این، اوراق قرضه دولتی کلاً به بانک‌ها فروخته می‌شد. در سال ۲۰۰۴، ۹۶ درصد از حجم مبادلات بازار اوراق بهادار به مبادله اوراق قرضه دولتی اختصاص داشت، اما رفته‌رفته و به تدریج سهام شرکت‌ها توانست در بازار اوراق بهادار جایگاه مناسبی را کسب کند، به نحوی که در سال ۲۰۰۷ توانسته است تقریباً ۴۰ درصد از مبادلات اوراق بهادار را در بازار اوراق بهادار به خود اختصاص دهد.

منابع:

- 1- http://en.wikipedia.org/wiki/Mongolian_Stock_Exchange
- 2- <http://www.un.int/mongolia/businfo3.htm>
- 3- http://www.adb.org/documents/books/financial_mgt/Mongolia
- 4- www.ifs.mn/index.php?module=Documentation&cat=virtual_library&lang=eng
- 5- <http://www.adb.org/Documents/TACRs/MON/36242-Mon-TACR>
- 6- <http://www.msiglobal.org/content/core/PrintView.aspx?documentId>
- 7- <http://www.ngdir.com>

تسلیت

آقای سیمون بوستان خاچاطوریان
عضو انجمن حسابداران خبره ایران
مصیبت وارده را به شما تسلیت عرض نموده و
برایتان صبر و بردباری آرزو مندیم.
انجمن حسابداران خبره ایران